

KRÁTKOOCASOST

DNEŠNÍ PLEMENA VYKAZUJÍ VYSOKOU VARIACI V MORFOLOGICKÝCH ZNACÍCH, AŽ JE TO V HMOTNOSTI, VELIKOSTI, DÉLKY A STRUKTURY SRSTI ČI OBLIČEJOVÝCH RYSŮ. TYTO RŮZNÉ ZNAKY BYLY VYBRÁNY A ŠLECHTĚNY PRO ZLEPŠENÍ PRACOVNÍHO VÝKONU NEBO Z ESTETICKÝCH DŮVODŮ. MEZI TYTO ZNAKY MŮŽEME ZAŘADIT I DÉLKU OCASU. POČET OBRATLŮ SE U JEDNOTLIVÝCH PLEMEN MŮŽE LIŠIT OD 6 DO 23 OBRATLŮ. OCAS MŮŽE MÍT RŮZNOU DÉLKU NEBO MŮŽE ÚPLNĚ CHYBĚT.

Historie krátkých ocasů je různá

Existuje několik teorií, proč se ocasy kupírovaly, či proč byl záměr o šlechtění psů s krátkými ocasy. Dříve se věřilo, že když se ocasy budou kupírovat, budou se rodit štěňata s krátkými ocasy. Krátké ocasy se objevovaly již ve starověku, např. Římané si mysleli, že kupírováním ocasů se zabrání šíření vztekliny. Ve Francii v 19. století vznikl daňový zákon o psech: dlouhý ocas coby známka vznešenosti byl zpoplatněn, naopak služební a vojenští psi měli zkrácené ocasy. Toho využívali sedláci, kteří kvůli daňové úlevě svým psům ocasy kupí-

rovali. Daňové zákony se objevovaly i v Anglii (1865), kde se zavedlo kupírování ocasů závodním chrtům.

U psů, kteří sloužili v lese, na poli či u dobytka, se díky kupírování předcházelo možným traumatickým ocasům. Například u německých krátkosrstých ohařů byl po zákazu kupírování ocasů zaznamenán nárůst zranění ocasů

rozeznali od vlků právě díky krátkému ocasu, navíc krátký ocas psa byl pro protivníka, ať vlka nebo pachatele (v případě strážného psa), méně lapitelný. V polovině osmdesátých let minulého století spolu s rostoucí oblibou výstav psů se rozmohla záliba v krátkých ocasech, které se staly charakteristickými pro různá plemena.

O tom, zda ocasy kupírovat či nekupírovat, se vedou vyostřené diskuze. S kupírováním ocasů se

objevovat fantomova bolest. Zajímavý je i pohled z úhlu psí fyzioterapie. Dle Andrei Dunové „po odstranění ocasu vzniká na cerebrospinnální ose šoková vlna – dochází k prudkému stažení fascií (obalují mozek, míchu, míšní nervy), které propojují každý obratel. Tato vlna se může odrazit na zdravotním stavu jedince (bránice, oblast týlní kosti, lopatek, pánev), u těchto zvířat se pozoruje zvýšené napětí celého těla, zvýšená citlivost.“

▲ U krátkoocasostých australských ovčáků průzkum zjistil, že mezi krátkoocasými psi jsou asi 2 % jedinců, kteří mají v souvislosti s krátkým ocasem velké zdravotní problémy a jsou eutanázováni.

až o 50%. Zranění ocasu je velmi bolestivé, těžko se léčí a kolikrát léčba končí amputací, což je mnohem těžší operace než kupírování ocasu u štěňete. Také existuje zmínka, že psi, kteří pracovali se stádem, se z dálky

setkáváme mnohem častěji ve výstavním kruhu než u pracovních psů. Je také nutné myslet na to, že psi, kteří mají kupírovaný ocas, mají zhoršenou komunikaci s jinými psy, motoriku, zvýšené riziko infekce a taktéž se u nich může

Vrozeně krátký ocas

Nicméně dlouhý ocas nemusí být vždy kupírován, aby se docílilo krátkého ocasu. Existují plemena, která se rodí s přirozeně krátkým ocasem (někdy jsou označováni NBT = natural bob tail = přirozeně krátkoocasí). Přirozeně krátký ocas byl poprvé popsán v letech

2001 u plemene velškorgi pembroke. Příčinou fenotypově krátkého ocasu byla zjištěna mutace (c.189C>G) v exonu 1 T genu ovlivňující DNA – vazebnou schopnost T proteinu. T gen kóduje T-box transkripční faktor, který je důležitý pro normální vývoj ocasu. U jedinců nesoucí mutaci v T genu je délka ocasu přirozeně zkrácená. Délka ocasu se ovšem může hodně lišit, a to kvůli jiným doposud neznámým genetickým faktorům. Některým jedincům ocas zcela chybí, jiní ho mohou mít zkrácený jen o polovinu.

Přirozená krátkoocasost má autozomální dominantní projev a objevuje se shodně u psů i fen. Pro fenotypový projev krátkoocasosti stačí jedna kopie mutovaného genu a pes má přirozeně krátký ocas. Heterozygotní jedinci (jeden normální a jeden postižený T gen) jsou tedy krátkoocasí.

Homozygotní stav (dvě kopie postiženého genu) je letální již v embryonálním stádiu, embrya jsou vstřebána kvůli závažnému rozštěpu páteře. Při křížení dvou heterozygotních jedinců byl prokázán 30% úbytek štěňat ve vrhu. Existuje i záznam, kdy se homozygotní jedinci narodili, avšak uhynuli ihned po porodu. Tito jedinci měli různé postižení, např. neměli ocas ani řitní otvor, měli otevřenou kýlu, která vedla do otevřeného páteřního kanálku, zkroucenou páteř, špatné plíce i střeva atd. Z tohoto důvodu by se mezi sebou neměli pářit chovní jedinci, kteří jsou NBT. Australian Shepherd Health & Genetics Institut se zabýval krátkoocasostí u australských ovčáků, jejich průzkum zjistil, že mezi krátkoocasými psi jsou asi 2% jedinců, kteří mají v souvislosti s krátkým ocasem velké zdravotní problémy a jsou eutanázováni.

Mutace (c.189C>G) v T genu byla pozorována u dalších 18 plemen psů (australský ovčák, australský krátkoocasý honácký pes, brazilský teriér, bretaňský ohař, burbonský ohař, dánský/švédský farmářský pes, chorvatský ovčák, Jack Russel teriér, karelský medvěd pes, mudi, polský nížinný ovčák, pyrenejský ovčák, savojský ovčák, šiperka, španělský vodní pes, švédský skotácký pes, rakouský pinč). U dalších šesti plemen, která se vyznačují možností výskytu přirozeně zkráceného ocasu, nebyla mutace v T genu nalezena, patří sem např. anglický buldok, bostonský teriér, kavalír King Charles španěl, knírač malý, Parson Russel teriér, rotvajler. První zemí, kde zakázali kupírování ocasů, bylo Norsko (1987), poté se přidružily i jiné země jako např. Švédsko, Švýcarsko, Německo

atd. Taktéž některé příslušné chovatelské kluby poupravily standard plemene ustanovením, že ocas nesmí být kupírován (např. dobrman, rotvajler). V České republice je zakázáno kupírovat uši, ale kupírování ocasů není výslovně zakázáno. Jednou z možností, jak ověřit, že pes má přirozeně krátký ocas, je provést u svého psa genetický test. Pokud genetický test prokáže, že pes nese gen pro přirozeně krátký ocas, může se v zemích, kde je zakázáno kupírování ocasů, účastnit výstav nebo jiných závodů. V případě kupírovaného ocasu se v těchto zemích nemůže akci zúčastnit. Genetický test přirozené krátkoocasosti je dostupný i v České republice v laboratoři Genomia (www.genomia.cz).

Mgr. Lucie Šolcová,
Genomia, genetická laboratoř
Ilustrační foto: V. Halíř